

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Ort
2021-12-23

Vår referens
Anna Libietis

Dnr
U2021/03589

Yttrande över promemorian Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70)

Företagarna har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och får anföra följande.

Företagarnas inställning

Företagarna välkomnar utredningen och dess ansats att stärka tillgången till, användandet av och valet av läromedel. Företagarna tillstyrker också flertalet av utredningens förslag, däribland att elevernas tillgång till läromedel ska tydliggöras i skollagen.

Nedan följer Företagarnas synpunkter på några av utredningens förslag. De förslag som inte kommenteras har Företagarna inga invändningar mot.

Möt företagens behov av kompetens

Få saker är så viktiga för ett lands utveckling och välfärd som en högkvalitativ skola. Misslyckande i skolan ger stora konsekvenser för såväl den enskilde som för samhället. Det ger också stora konsekvenser för företagen när de inte hittar den kompetens de behöver, med minskad tillväxt och välfärd som följd. Såväl grund- som gymnasieskolan har ett mycket viktigt uppdrag i att förbereda dagens elever inför det framtida arbetslivet, som för allt fler kommer innebära att arbeta i ett företag eller att själv bli företagare.

Svårigheten att hitta lämplig arbetskraft är företagets största tillväxthinder. Trenden har varit ihållande sedan 2015, består Corona-krisen till trots och inom många branscher väntas bristen bli alltmer alarmerande i framtiden.¹² Utbildning av hög kvalitet är avgörande för att möta framtida kompetensbehov. Samtidigt brottas svensk skola med stora utmaningar. Lärarbristen är stor och enligt Skolverkets lärarprognos, kommer det saknas 45 000 behöriga lärare och förskollärare år 2033.³ Gymnasieutbildning är idag att betrakta som en grundförutsättning för arbete men en av sju elever går ut grundskolan utan att ha behörighet till gymnasiet⁴ och drygt var femte elev på yrkes- eller högskoleförberedande program slutför inte sina studier eller går ut med ofullständiga betyg.⁵ Företagarna ser det som mycket angeläget med åtgärder som ökar andelen elever som går vidare till gymnasiala studier och som slutför studierna med fullständiga betyg. Tillräcklig och likvärdig tillgång till relevanta läromedel är att betrakta som en grundförutsättning för goda resultat. Särskilt angeläget är det i situationen som råder, där många elever får sin undervisning av personer som helt saknar lärarutbildning eller av lärare som saknar behörighet i ämnet de undervisar i.

¹ <https://www.foretagarna.se/contentassets/4e37717257e24616a119b9a56391a03b/smaforetagen-och-jobben-final.pdf>

² https://www.scb.se/contentassets/3fbf2376d5aa43d6a8c52b7911bd3f59/uf0515_2020i35_br_am85br2101.pdf

³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/skolverkets-utvarderingar-och-rapporter/prognos-over-behovet-av-larare-och-forskollarare>

⁴ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Utbildning-och-forskning/Provresultat/studieresultat-grundskolan/>

⁵ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Utbildning-och-forskning/Provresultat/Studieresultat-gymnasiet/>

Ett stort fokus bör ligga på att säkerställa att svenska läromedel ligger i framkant när det kommer till såväl innehåll som form. Företagarna saknar en analys av hur läromedlens relevans och utveckling ska säkerställas och befarar att bindande kvalitetskriterier riskerar hämma utvecklingen. Mot bakgrund av risken med politiserade bedömningar i vad som räknas till kvalitetskriterier och därmed onyanserade framställningar i läromedlen avstyrker Företagarna vidare den av utredningen föreslagna läromedelsnämnden, där ledamöterna föreslås utses av regeringen.

Arbetsgivarnas behov av kompetens är föränderligt och kunskap utanför kärnämnen riskerar att snabbt bli föråldrad. För att dagens elever framgångsrikt ska kunna möta den framtida arbetsmarknaden krävs en stor lyhördhet inför framtida kompetensbehov och att samverka med det omgivande samhället ges en mer framskjuten roll i såväl grund- som gymnasieskolans uppdrag. Därtill bör både grund- och gymnasieskolan ges ett tydligt uppdrag att rusta eleverna med nyckelkompetenser som kreativitet, initiativrikedom och problemlösningsförmåga samt med förmågan att lära nytt. Med andra ord med kompetenser som rymms inom området entreprenörskap.

Stärk den digitala kompetensen

IT och digitala kunskaper har seglat upp på förstaplats över områden där företagen ser behov av att kompetensutveckla befintlig personal.⁶ Framöver kommer förståelse för hur digitala tjänster och produkter fungerar, digitalt skapande och kunskaper i programmering blir allt viktigare och krävas i nästan alla yrken. Företagarna välkomnar det digitala uppdrag som skolan tilldelats och menar att långsiktiga satsningar bör göras för att säkerställa att alla elever får med sig nödvändig digital kompetens redan från grundskolan. Lärarna behöver ges förutsättningar att tillämpa och lära ut digital kompetens och erforderliga stödresurser behöver finnas på plats för att minimera lärarnas administrativa börda.

Jämfört med analoga läromedel ger digitala större flexibilitet med möjlighet till individuella anpassningar, samarbetsmöjligheter, förändrat innehåll, interaktiva funktioner osv. Målet bör vara att öka tillgången till digitalt innehåll och stimulera utvecklingen av nya innovationer, för att stärka kvalitet på undervisningen samt elevernas kunskapsutveckling och resultat. Analysen av hur digitala läromedel kan nyttjas i större utsträckning lyser med sin frånvaro i utredningen. Företagarna ser med oro på att utredningens förslag om att betona den tryckta lärobokens särskilda värde riskerar att hämma utvecklingen och användningen av digitala läromedel och lärresurser. Företagarna menar att betydelsen av såväl tryckta som digitala läromedel bör framgå samt att lärarnas förmåga att välja och värdera olika sorters läromedel bör stärkas. I annat fall riskerar ambitionen inom det digitala området att sänkas då enskilda huvudmän ska prioritera i sina begränsade budgetar.

Minimera den administrativa bördan för huvudmännen

En stor utmaning för företagen är regelbörda, där mycket tid går åt till administration av regler från myndigheter. Enligt Tillväxtverkets beräkningar har företagens kostnader för att efterleva lagar och regler ökat med i snitt 1 miljard kronor per år sedan 2013 och inget tyder på att reglerna blir färre.⁷ En ökad administrativ börda kopplad till redovisning av tillgång till läromedel riskerar att bli extra betungande för små aktörer. Av den anledningen bör särskild hänsyn tas till små skolor vid implementering.

Fredrik Östbom
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Anna Libietis
Utredare
Företagarna

⁶ Företagarnas panel genomförd mars-april 2021

⁷ <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/fragor-vi-driver/regelborda/>